

KM 482

2a - SIVI SIVI EKSTRAKSİYONU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ
KİMYA MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ

Doç. Dr. S. Ferda MUTLU
Arş. Gör. Nida ARASAN

İçerik

1. Deneyin Amacı
2. Deneyde kullanılacak kimyasallar
3. Kuramsal Temeller
4. Deneysel Çalışma
5. Hesaplamalar
6. Kaynaklar

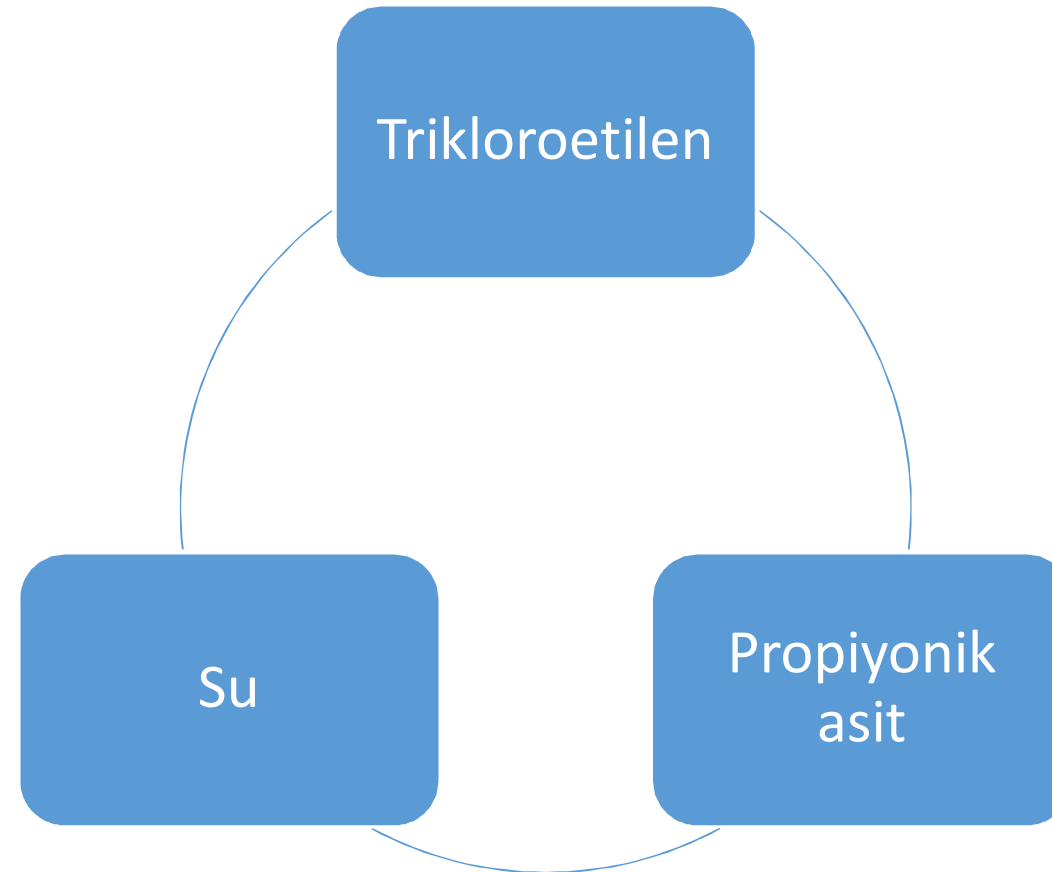
Deneyin Amacı

Ekstraksiyon kolonunda kütle denkliğinin çalışılması, su fazının sürekli faz olması durumunda kütle denkliğinin kurulması, kütle aktarım katsayısının belirlenmesi ve akış hızı ile değişiminin gözlenmesi amaçlanmaktadır.

Deneyin Amacı

Deney trikloroetilen-propiyonik asit-su sisteminin kullanıldığı bir dolgulu kolonda gerçekleştirilir. Dalgulu kolon üzerinden verilen trikloroetilen-propiyonik asit karışımının kolonun alt tarafından verilen su ile temas etmesi sağlanarak propiyonik asit suya geçirilir.

Deneyde Kullanılacak Kimyasallar

Trikloroetilen

Propiyonik asit

Sıvı-Sıvı Ekstraksiyonu Nedir ?

Bir çözelti içerisinde bulunan bir veya daha fazla bileşeni, bu çözeltiyi uygun bir çözücü ile temasa getirerek, çözeltiden uzaklaştırma işlemine sıvı-sıvı ekstraksiyon denir.

Sıvı Sıvı Ekstraksiyonu için Çözücü Seçim

Sıvı sıvı ekstraksiyonunda karışımdan çekilecek maddeye göre uygun çözücünün seçilmesi oldukça önemlidir. Bu çözücü,

- Kaynama noktası düşük olmalı,
- Karışımdan kolay ayrılabilirmeli,
- Zehirli olmamalı,
- İstenen madde dışındaki maddeleri çözmemeli,
- Ucuz olmalı ve kolay temin edilebilir olmalıdır.

Dolgulu Kolonda Sıvı-Sıvı Ekstraksiyonu Verimini Etkileyen Faktörler

Sıvı sıvı ekstraksiyon verimini etkileyen faktörler aşağıdaki gibidir.

- Temas yüzey alanı
- Temas Süresi
- Dolgu hacmi
- Kolun yüksekliği
- Besleme, ekstrakt ve rafinat akış hızları
- Dağılım katsayısı

Trikloroetilen – Propiyonik asit- Su Sistem için Kütle Denkliği

Organik fazdan alınan Propiyonikasit miktarı (Rafinat) = $V_0(X_1 - X_2)$

Su fazına ekstrakte edilen asit miktarı (Ekstrakt) = $V_w(Y_1 - 0)$ ise $V_0(X_1 - X_2) = V_w(Y_1 - 0)$

Burada V_w : Su akış hızı (1/saniye)

V_0 : Trikloroetilen akış hızı (1/saniye)

X : Organik fazdaki Propiyonikasit (PA) konsantrasyonu (kg/l)

Y : Su fazındaki Propiyonikasit (PA) konsantrasyonu (kg/l)

Alt indisler : 1- Kolonun tepesi   2- Kolonun altı

Kütle Aktarım Katsayısı

Kütle Transfer Katsayısı, KTK (Rafinat fazı temel alınıyor)

$$KTK = \frac{\text{Asit Transfer Hızı}}{(\text{Doğu Hacmi})(\text{Ortalama İtici Güç})}$$

$$\text{Log Ortalama İtici Güç} = \frac{\Delta X_1 - \Delta X_2}{\ln \frac{\Delta X_1}{\Delta X_2}} = \frac{(X_0 - 0) - (X_1 - X_1^*)}{\ln \frac{(X_0 - 0)}{(X_1 - X_1^*)}}$$

Burada

ΔX_1 ; Kolonun tepesindeki itici güç ($X_2 - 0$)

ΔX_2 ; Kolonun altındaki itici güç ($X_1 - X_1^*$)

Dağılım Katsayısı

X_1^* , konsantrasyonu Y_1 olan su fazı ile dengede bulunacak olan organik konsantrasyondur. Denge değerlerini literatürden bulacağınız dağılım katsayısı (K) verilerini kullanarak hesaplayabilirsiniz.

$$K = \frac{Y}{X} = \frac{\text{Çözünen Maddenin Ekstrakt Fazdaki Konsantrasyonu}}{\text{Çözünen Maddenin Rafinat Fazdaki Konsantrasyonu}}$$

Deneysel Çalışma

- Su pompası çalıştırılarak, rotametre tam açık olacak şekilde kolonun su ile dolması sağlanır. Ekstrakt bidonuna su gelmeye başladıktan sonra akış hızı ayarlanır.
- Ekstrattan 1 dk boyunca örnek alınır ve hacmi ölçülerek akış hızı belirlenir.
- Rafinat pompası çalıştırılır ve rafinat akış hızı ekstrakt akışını kesmeyecek şekilde kolonun altındaki bir vana yardımı ile ayarlanır.
- Sistemin kararlı hale gelmesi için 10 dk beklenir.
- Besleme deposundan yaklaşık olarak 100 ml örnek alınır.
- Ektrakt ve Rafinat akımlarından 1 dk boyunca örnek alınır. Tüm hacimler ölçülerek akış hızları ve yoğunluklar belirlenir.
- Alınan örnekler 0.1 M NaOH ile titre edilir ve sonuçlar kaydedilir.

Hesaplamalar

Besleme, rafinat ve ekstrakt fazların titrasyonu için harcanan NaOH miktarlarını aşağıdaki tabloya kaydediniz.

Su fazının akış hızı		
Organik fazın akış hızı		
	Harcanan 0.1 M Propiyonikasit NaOH miktarı (ml)	konsantrasyonu (kg/l)
Besleme		
Rafinat		
Ekstrakt		
Organik fazdan alınan Propiyonikasit miktarı		
Su fazına ekstrakte edilen Propiyonikasit miktarı		
Kütle transfer katsayısı		

Hesaplamalar

Asit-baz titrasyonu sonucunda elde edilen verileri kullanarak

- Besleme, rafinat ve ekstrakt fazların propiyonik asit derişimlerini hesaplayınız.
- Organik fazdan alınan propiyonik asit miktarı ve su fazına geçen propiyonik asit miktarını belirleyerek kütle aktarım katsayısını hesaplayınız.
- Ekstrakt fazını temel alarak HOE ve NOE'yi hesaplayınız.
- Rafinat fazını temel alarak HOR ve NOR'yi hesaplayınız.
- Yukarıda bulduğunuz değerleri (H ve N) kullanarak gerekli ekstraksiyon kolonu yüksekliğini bulunuz.

Kaynaklar

1. Uysal B. Z., “Kütle Transferi”, Gazi Kitapevi, Ankara, 2019.
2. Gazi Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü KM482 Sıvı Sıvı Ekstraksiyonu Deney Föyü

Dinlediğiniz için
teşekkürler.